

روایت دو کارگردان زن از پشت صحنه ساخت انیمیشن در گفتگو با روزنامه صبا

تخیل و صبر زنانه، موتور خلاق انیمیشن امروز ایران

در چهل و دومین جشنواره بین المللی فیلم کوتاه تهران، حضور پررنگ زنان انیمیشن ساز بار دیگر نشان داد که سینمای کوتاه ایران تنها عرصه تجربه گری نیست، بلکه بستری برای اندیشیدن و گفت و گو است. سمانه شجاعی با سومین اثر خود، «ممنونم دکتر فارسی»، به چالشی میان «دیدن» و «شنیدن» می پردازد، و حمیده متولی زاده با نخستین فیلمش، «قفس»، ذهن انسان را در بند نمادها و محدودیت های خودساخته به تصویر می کشد. گفت و گو با این فیلم سازان نشان می دهد چگونه تخیل، صبر و نگاه فلسفی زنان جوان، موتور خلاق انیمیشن امروز ایران شده است.

مریم عظیمی
گفت و گو

حمیده متولی زاده، کارگردان انیمیشن «قفس»

قفس ها نمادی از محدودیت های ذهن ما هستند

محدود کار را پیش ببرم. در این مسیر خواهرم، مهدیه که خود انیماتور است کمک بسیاری به من کرد. در مراحل تدوین و صداگذاری بیشتر کارها را خودمان یعنی من و خواهرم انجام دادیم؛ همین موضوع باعث شد زمان ساخت پروژه بیش از حد انتظار طول بکشد، با این حال، در مراحل تدوین و صداگذاری آقای محسن پاک نژاد و خانم دینا صالحی همکاری بسیار مؤثری داشتند.

کل فرآیند ساخت چقدر طول کشید؟

از زمانی که سیناپس را نوشتم تا پایان مراحل صداگذاری بیش از یک سال زمان برد. البته طبیعی است که پروژه های این چنینی به دلیل جزئیات زیاد و نبود یک گروه بزرگ، زمان بر باشند.

آیا در طول ساخت فیلم از حمایت انجمن سینمای جوان برخوردار بودید؟

خیر، چون این پروژه دانشجویی بود و باید آن را برای پایان نامه تحویل می دادم، فیلمنامه را برای انجمن ارسال کردم تا ببینم می توانم سرمایه ای برای ساخت فیلم دریافت کنم یا نه، اما حمایتی صورت نگرفت. البته خودم نیز نمی توانستم خیلی صبر کنم تا ببینم آیا پروژه را قبول می کنند یا نه. بنابراین قبل از اینکه پاسخی از سوی انجمن دریافت کنم، خودم ساخت فیلم را آغاز کردم و فیلم به طور کاملاً مستقل ساخته شد.

فکر می کنید این جشنواره در نهایت چه تأثیری برای شما به عنوان یک انیمیشن ساز خواهد داشت؟

من در سال های گذشته به عنوان دانشجو در جشنواره شرکت کرده بودم و این نخستین سالی است که به عنوان فیلم ساز در جشنواره حضور دارم. از آنجا که در حال حاضر پنج فیلمنامه کوتاه دارم که آماده ساخت هستند و به قطعا دنبال تهیه کننده و سرمایه گذارم تا بتوانم آن ها را بسازم. البته فیلم دومم را نیز ساخته ام و به زودی وارد مرحله تدوین می شود. منظرم از پروژه بعدی، فیلم سومم است. طبیعتاً اگر جشنواره بتواند زمینه ای فراهم کند که بتوانم کارهای بعدی ام را راحت تر و بدون نیاز به سرمایه شخصی بسازم، بسیار خوشحال خواهم شد.

حمیده متولی زاده با اولین فیلم انیمیشن خود به نام «قفس» توانسته به جشنواره فیلم کوتاه تهران راه یابد. این انیمیشن ۳ دقیقه ای به محدودیت هایی که ذهن مان می سازد پرداخته است. انیمیشن قفس با حضور در سی فستیوال فیلم جهانی در سراسر دنیا توانسته جوایزی از جمله جایزه ی فستیوال جهانی کن، همچنین جایزه ی بهترین انیمیشن سال ۲۰۲۵ فستیوال «پریمیر آواردز» و جایزه فستیوال فیلم ficimad اسپانیا را از آن خود کند.

ساخت انیمیشن را چگونه آغاز کردید؟

من کارشناسی ارشد سینما دارم و انیمیشن را در واقع ابتدا با یک پروژه دانشجویی شروع کردم. منتها تلاش کردم همان پروژه را در سطحی حرفه ای پیش ببرم، به همین دلیل زمان زیادی برد، اما از نتیجه ی کار رضایت دارم.

این فیلم با چه تکنیکی ساخته شده است؟

فیلم با تکنیک استاپ موشن، در واقع عکسبرداری به صورت فریم به فریم انجام شده است البته از تکنولوژی نیز استفاده کردیم، اما تمام عروسک ها به صورت دستی ساخته و حرکت داده شدند و فریم به فریم عکسبرداری صورت گرفت. در نهایت، در مرحله ی تدوین، تمام فریم ها به هم متصل شدند و نتیجه ی نهایی به دست آمد.

ایده ی «قفس» چطور شکل گرفت و به چه موضوعی می پردازد؟

من احساس کردم تمام آدم هایی که در طول شبانه روز می بینیم، یا اطرافیان مان در هر سن و موقعیتی، نوعی محدودیت ذهنی برای خود دارند که مانع حرکتشان می شود؛ به ویژه مانع حرکت مثبت. من این ایده را ابتدا به صورت سیناپس نوشتم و نماد آن قفس هایی بود که بر سر مردم شهر قرار داشت. پس از آن طرح را با چند تن از دوستان و اساتیدم در میان گذاشتم که از آن استقبال کردند و من نیز آن را گسترش دادم تا در نهایت به «قفس» تبدیل شد.

تیم تولید چند نفره بود و چه کسانی با شما همکاری داشتند؟

از آنجا که پروژه دانشجویی بود و من امکان مالی برای تشکیل یک گروه بزرگ نداشتم، تلاش کردم با امکانات

سمانه شجاعی، کارگردان انیمیشن «ممنونم دکتر فارسی»

حفظ تعادل بین دیدن و شنیدن بزرگترین چالش بود

سمانه شجاعی برای سومین بار با انیمیشن «ممنونم دکتر فارسی» در جشنواره فیلم کوتاه تهران حضور دارد. توزیع این فیلم از ابتدای سال ۲۰۲۵ میلادی آغاز شده و تاکنون در بسیاری از جشنواره های بین المللی از جمله انیمیشن تورنتو، انیم آرته برزیل، بیگ سین لندن، کارتون آندرگراوند سنگاپور و... پذیرفته شده است. جشنواره فیلم کوتاه تهران، نخستین آکران داخلی این اثر به شمار می آید.

ورود شما به دنیای انیمیشن چگونه بود؟

من انیمیشن را در فضای آکادمی در مقطع ارشد آموخته و تجربه کردم. البته پیش از ورودم به رشته انیمیشن، کارهای انیمیشن برای تبلیغات تلویزیونی هم ساخته بودم. در عین حال بخاطر مهارتم در طراحی و نقاشی که رشته ام در دوره کارشناسی بود، به سرعت توانستم در انیمیت و فضا سازی در انیمیشن مسیر خودم را پیدا کنم.

این انیمیشن چند دقیقه است و ساخت آن چقدر طول کشیده و تیم تولیدش چند نفره بود؟

«ممنونم دکتر فارسی» انیمیشنی ۸ دقیقه ای با تکنیک دو بعدی کامپیوتری است و ژانر آن سایکو دراما می باشد. تولید این اثر ۴ سال طول کشید و این طولانی ترین فیلم من و تقریباً دو برابر فیلم های قبلی ام که به ترتیب ۴ و ۵ دقیقه بودند، است. در این پروژه یک گروه حدوداً ۱۴ نفره ی بسیار حرفه ای و با استعداد در کنارم بودند. امین کفاش زاده فیلمنامه را نوشت و آندره آس مولین که در حین تحصیل در بلژیک با او آشنا شدم آهنگسازی فیلم را انجام داد. همچنین زهره علی اکبری که بین فیلمسازان بسیار شناخته شده هست امر صداگذاری و طبله باغبانی نیز حدود دو دقیقه از انیمیت ها را انجام دادند و...

با چه چالشی هایی در مسیر ساخت آن مواجه بودید؟

بزرگ ترین چالش همزمانی مداوم نریشن با تصاویر بود، درحالی که کلمات بار اطلاعاتی را به دوش می کشیدند که به ندرت معادل بصری در تصاویر داشتند. اینکه چطور تعادل بین دیدن و شنیدن را برای حفظ مخاطب در مسیر درست قصه حفظ کنم، چالشی بود که باید در کارگردانی و دراماتورژی به آن فکر می کردم. این فیلم در دو نسخه فارسی و انگلیسی صداگذاری شده و در جشنواره های خارجی نسخه انگلیسی آن پخش می شود.

